

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
PERDO CRUZ VILLALÓN IŠVADA,
pateikta 2013 m. gruodžio 12 d.¹

Byla C-464/12

**ATP Pension Service A/S
prieš
Skatteministeriet**

(Østre Landsret (Danija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Pridėtinės vertės mokestis — Tarybos direktyvos 77/388/EEB 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunktis — Specialių investicinių fondų valdymo atleidimas nuo mokesčio — Sąvoka „specialūs investiciniai fondai, kaip juos apibrėžia valstybės narės“ — Profesinių senatvės pensijų sistemos — Fiksuotų įmokų senatvės pensijų sistemos“

1. Šeštosios direktyvos² 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunktyje numatytą specialių investicinių fondų valdymo atleidimą nuo PVM Teisingumo Teismas jau ne kartą nagrinėjo³. Šioje byloje Teisingumo Teismas turi galimybę patikslinti savo praktiką, susijusią su sąvoka „specialūs investiciniai fondai“, konkrečiai, kai kalbama apie profesinių pensijų fondus. Byloje taip pat kyla klausimų dėl to, kas yra specialių investicinių fondų „valdymas“, ir dėl sandorių, susijusių su indėliais ir einamosiomis sąskaitomis, mokėjimais ir pervedimais, atleidimo nuo mokesčio pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 3 papunktį.

2. Klausimų kyla nagrinėjant *ATP PensionService A/S* (toliau – ATP) ir Danijos mokesčių ministerijos (toliau – *Skatteministeriet*) ginčą dėl ATP paslaugų apmokestinimo pridėtinės vertės mokesčiu (toliau – PVM). ATP teikia paslaugas profesinių pensijų fondams.

I – Teisės aktai

A – Europos Sąjungos teisė

3. Pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnį PVM apmokestinamas paslaugų teikimas, kai šalies teritorijoje už atlygį paslaugas teikia apmokestinamasis asmuo, veikdamas kaip toks.

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — 1977 m. gegužės 17 d. Šeštoji Tarybos direktyva 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema (toliau – Šeštoji direktyva) su pakeitimais (OL L 145, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 23).

3 — 2006 m. gegužės 4 d. Sprendimas *Abbey National* (C-169/04, Rink. p. I-4027); 2007 m. birželio 28 d. Sprendimas *JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust ir The Association of Investment Trust Companies* (toliau – Sprendimas *JP Morgan*) (C-363/05, Rink. p. I-5517); 2012 m. liepos 19 d. Sprendimas *Deutsche Bank* (C-44/11); 2013 m. kovo 7 d. Sprendimas *GfBk* (C-275/11); 2013 m. kovo 7 d. Sprendimas *Wheels Common Investment Fund Trustees ir kt.* (toliau – Sprendimas *Wheels*) (C-424/11); 2013 m. liepos 18 d. generalinės advokatės E. Sharpston išvada byloje *PPG Holdings* (C-26/12).

4. Šeštosios direktyvos 13 straipsnyje numatyti keli atleidimo nuo PVM atvejai. Du iš jų, t. y. 13 straipsnio B dalies d punkto 3 ir 6 papunkčiuose numatyti atvejai, yra reikšmingi nagrinėjamai bylai. Šios nuostatos suformuluotos taip:

„Nepažeisdamos kitų Bendrijos nuostatų ir taikydamos sąlygas, kurias jos nustato siekdamos užtikrinti teisingą ir sąžiningą atleidimo nuo mokesčio taikymą bei užkirsti kelią galimam mokesčių vengimui, išsisukinėjimui ar piktnaudžiavimui, valstybės narės nuo mokesčio atleidžia:

<...>

d) šiuos sandorius:

<...>

3. sandorius, įskaitant derybas, dėl indėlių ir einamųjų sąskaitų, mokėjimų, pervedimų, skolų, čekių ir kitų apyvartinių dokumentų, išskyrus skolų išieškojimą ir faktoringą;

<...>

6. specialių investicinių fondų, kaip juos apibrėžia valstybės narės, valdymą“.

5. Atsižvelgiant į nagrinėjamos bylos faktinių aplinkybių datą, taikoma Šeštoji direktyva. Vis dėlto verta paminėti, kad minėtos nuostatos Tarybos direktyvos 2006/112/EB⁴ 2 straipsnio 1 dalies c punkte, 135 straipsnio 1 dalies d ir g punktuose atkartotos be jokių pakeitimų, kurie būtų reikšmingi šiai bylai.

B – *Nacionalinė teisė*

6. Minėtos Sąjungos teisės nuostatos įgyvendintos vadovaujantis Danijos PVM įstatymo (*momsloven*) 13 straipsnio 1 dalies 11 punkto c ir f papunkčiais. Atitinkamoje dalyje numatyta:

„Mokesčiu neapmokestinamos šios prekės ir paslaugos:

<...>

11. Tokia finansinė veikla:

<...>

c) sandoriai, įskaitant derybas, dėl indėlių ir einamųjų sąskaitų, mokėjimų, pervedimų, skolų, čekių ir kitų apyvartinių dokumentų, išskyrus skolų išieškojimą ir faktoringą;

<...>

f) specialių investicinių fondų valdymas.“

7. Kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kelios iš šių sąvokų išaiškintos administracinėse rekomendacijose (*juridiske vejledning*)⁵.

4 — 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, p. 1) su pakeitimais.

5 — Sandorių dėl indėlių ar einamųjų sąskaitų atleidimas nuo PVM yra išaiškintas D.A.5.11.6. Specialūs investiciniai fondai apibūdinti D.A.5.11.9.2. Jų valdymas reglamentuotas D.A.5.11.9.3.

II – Faktinės aplinkybės ir pagrindinė byla

8. ATP teikia paslaugas pensijų fondams. Svarbiausias jo klientas *PensionDanmark* yra profesinių pensijų fondas, administruojantis senatvės pensijų sistemas pagal kolektyvines ir įmonių sutartis.

9. Profesinių senatvės pensijų sistemos yra esminė Danijos pensijų sistemos sudedamoji dalis. Ši sistema grindžiama trimis ramsčiais: iš mokesčių finansuojamų valstybinių senatvės pensijų sistema, profesinių senatvės pensijų sistema ir asmeniniais pensijų planais⁶.

10. Danijos profesinių senatvės pensijų sistemos, kurios dėl ATP veiklos yra šios bylos esmė, paprastai yra „fiksotų įmokų“ sistemos, siejamos su profesiniais aspektais. Darbdaviai moka fiksuotą įmoką senatvės pensijų sistemos institucijai (paprastai – pensijų fondui) už kiekvieną savo darbuotoją⁷, kuris gali savanoriškai mokėti papildomas įmokas⁸. Pagal Danijos pajamų mokesčių įstatymą nuo įmokų į tokias sistemas galima atskaityti mokesčių, taikant tam tikrus apribojimus. Išmokėtina pensija priklauso nuo į sistemą įmokėtos pinigų sumos ir nuo pensijų fondo atliktų investicijų sėkmės (atskaičius sąnaudas). Paprastai ji išmokama derinant trijų rūšių (apmokestinamuosius) mokėjimus, kai tik gavėjas įgyja teisę į išmoką: rentą iki gyvos galvos, per tam tikrą laikotarpį dalimis išmokamus mokėjimus ir vienkartinę išmoką. Profesinių senatvės pensijų sistemos išsamiau reglamentuojamos atskiriems darbdaviams atstovaujančių darbdavių organizacijų ir atskiriems darbuotojams atstovaujančių profesinių sąjungų sudarytoje kolektyvinėje sutartyje⁹.

11. Nors ATP nedalyvauja investuojant įmokas (šią funkciją atlieka patys pensijų fondai), ji pensijų fondams teikia trejopo pobūdžio paslaugas. Pirmiausia ATP teikia paslaugas, susijusias su sistemos technine priežiūra ir plėtra, t. y. ATP paslaugų teikimo platformos plėtra ir technine priežiūra. Antra, ATP vykdo administracines funkcijas, pvz., konsultuoja darbdavius ir darbuotojus ir teikia jiems informaciją senatvės pensijų sistemų klausimais. Trečia, ATP teikia įmokų įmokėjimo į senatvės pensijų sistemas ir išmokų išmokėjimo iš jų paslaugas.

12. Pastarąsias paslaugas būtų galima supaprastintai apibūdinti taip. Darbdavys periodiškai bendra suma kolektyviai už visus savo darbuotojus moka į pensijų fondo banko sąskaitą įmokas, kurias jam priklauso mokėti pagal profesinių pensijų sistemą. ATP atidaro individualias sąskaitas¹⁰ atskiriems pensijų klientams remdamasi iš darbdavio gauta informacija. Ji paskirsto bendrą darbdavio įmokėtą sumą šioms sąskaitoms vadovaudamasi kolektyvinės sutarties arba įmonės sutarties nuostatomis. Pensijų klientas gali internetu susipažinti su sąskaita, kurią reguliariai atnaujina ATP. Atėjus laikui išmokėti, ATP inicijuoja sumų išėmimą, duodama finansų įstaigai nurodymus išmokėti pensijų klientui jam priklausančią sumą.

13. Iki 2002 m. birželio 30 d. ATP apskaičiuodavo PVM už savo paslaugas. Tačiau, atsižvelgusi į Sprendimą *SDC*¹¹, ATP persigalvojo – ji teigė, kad pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 3 papunktį jos paslaugos, susijusios su įmokomis į pensijų sistemas ir išmokomis iš jų, turėtų būti atleistos nuo PVM. 2002 m. birželio 26 d. ji apie šią savo nuomonę pranešė Danijos mokesčių administratoriui (SKAT). SKAT nutarė, kad ATP paslaugos, susijusios su išmokomis iš pensijų fondų, iš tiesų neapmokestinamos PVM, tačiau nusprendė, kad atleidimas nuo PVM netaikomas daugumai paslaugų, susijusių su įeinančiais mokėjimais, t. y. darbdavių, privalančių mokėti pensijų įmokas, registracijos, atskirų sąskaitų atidarymo, darbdavių mokėjimų tvarkymo paslaugų

6 — Bendrų pensijų sistemų apžvalgą žr. EBPO „Pensions at a Glance“, 2005; atnaujinta EBPO „Pensions at a Glance“, 2011.

7 — Asmenys, kuriems sistema netaikoma dėl jų darbinės padėties, pvz., savarankiškai dirbantys prekybininkai, darbdaviai ir direktoriai, gali pasirinkti mokėti įmokas į profesinių pensijų sistemą, jeigu dėl tokios sistemos susitarta už atitinkamos įmonės darbuotojus.

8 — Kaip posėdyje nurodė ATP, praktiškai jie sudaro gerokai mažesnę fondų dalį.

9 — Asmeninių pensijų sistemos grindžiamos iš esmės panašiu modeliu, tačiau sutartį dėl tokios sistemos sudaro ir įmokas moka patys naudos gavėjai.

10 — Tai yra pensijų sąskaitos, o ne atskiros banko sąskaitos.

11 — 1997 m. birželio 5 d. Sprendimas (C-2/95, Rink. p. I-3017).

teikimo, kad visos įmokos galėtų būti įmokėtos į pensijų fondo sąskaitą naudojantis internetine paslauga arba mokėjimo kortele, darbdavių ataskaitų dėl visos sumos paskirstymo atskiriems darbuotojams gavimo ir registracijos, įmokų įskaitymo į atskiras sąskaitas ir sąskaitų atnaujinimo, trūkstančių mokėjimų registravimo, ataskaitų teikimo pensijų klientams apie sumokėtas įmokas ir sąskaitų išrašų siuntimo paslaugoms. Šis sprendimą 2009 m. gegužės 13 d. nutartimi patvirtino aukščiausioji Danijos administracinė mokesčių institucija Nacionalinis mokesčių teismas (*Landsskatteretten*).

14. ATP apskundė šį sprendimą Hileriodo teismui (*Retten i Hillerød*), šis perdavė bylą Rytų apygardos teismui (*Østre Landsret*) kaip visuotinės svarbos bylą. ATP teigia, kad paslaugos, kurios, kaip manyta, apmokestinamos PVM, yra atleistos nuo šio mokesčio, nes tai yra „specialių investicinių fondų valdymas“ pagal *momslov* 13 straipsnio 1 dalies 11 punkto f papunktį, kuriuo įgyvendinamas Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunktis, ir (arba) „sandoris <...> dėl indėlių ir einamųjų sąskaitų, mokėjimų, pervedimų <...>“ pagal *momslov* 13 straipsnio 1 dalies 11 punkto c papunktį, kuriuo įgyvendinamas Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 3 papunktis. *Skatteministeriet* nesutinka su teiginiu, kad ATP paslaugos yra neapmokestinamos PVM.

III – Pateikti prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

15. Pasitaręs su šalimis ir po svarstymo 2012 m. spalio 8 d. nutartimi *Østre Landsret* nutarė pagal SESV 267 straipsnį pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

1. ar 1977 m. gegužės 17 d. Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunktį reikia aiškinti taip, kad sąvoka „specialūs investiciniai fondai, kaip juos apibrėžia valstybės narės“, apima tokius pensijų fondus, kurie nagrinėjami pagrindinėje byloje ir kurie turi toliau nurodytas ypatybes, jeigu valstybė narė šios nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 2 skirsnyje nurodytas institucijas pripažįsta specialiais investiciniais fondais:
 - a) grąža darbuotojui (pensijų klientui) priklauso nuo pensijų fondo investicijų pajamingumo;
 - b) darbdavys neprivalo mokėti papildomų įmokų, kad užtikrintų pensijų klientui konkrečią grąžą;
 - c) pensijų fondas kolektyviai investuoja sukauptas lėšas, taikydamas rizikos paskirstymo principą;
 - d) didžiausia mokėjimų į pensijų fondą dalis grindžiama kolektyvinėmis sutartimis tarp darbo rinkos organizacijų, atstovaujančių atskiriems darbuotojams ir darbdaviams, o ne asmeniniu atskiro darbuotojo sprendimu;
 - e) atskiras darbuotojas gali asmeniškai nuspręsti mokėti papildomas įmokas į pensijų fondą;
 - f) savarankiškai dirbantys asmenys, darbdaviai ir direktoriai gali pasirinkti mokėti pensijų įmokas į pensijų fondą;
 - g) iš anksto nustatyta pensijų santaupų dalis, dėl kurios kolektyviai susitarta darbuotojų naudai, naudojama rentai iki gyvos galvos įsigyti;
 - h) pensijų klientai padengia pensijų fondo sąnaudas;
 - i) mokėjimai į pensijų fondą yra atskaitomi nacionalinio pajamų mokesčio tikslais, taikant tam tikras kiekybines ribas;

- j) mokėjimai pagal asmeninį pensijų planą, įskaitant mokėjimus į finansų įstaigoje įkurtą pensijų fondą, pagal kurį įmokas galima investuoti į specialų investicinį fondą, yra atskaitomi nacionalinio pajamų mokesčio tikslais taip pat, kaip nurodyta i punkte;
 - k) i punkte nurodytos teisės į įmokų atskaitą mokesčių tikslais atitinkamo yra išmokų apmokestinimas ir
 - l) sukauptos lėšos iš principo išmokamos atitinkamam asmeniui sulaukus pensinio amžiaus?
2. Ar, jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą yra teigiamas, Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunktį reikia aiškinti taip, kad sąvoka „valdymas“ apima tokią paslaugą, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje (žr. nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 1.2 skirsnį)?
3. Ar tokia su pensijų mokėjimais susijusi paslauga, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje (žr. nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 1.2 skirsnį), pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 3 papunktį laikytina viena paslauga, ar keliomis atskiromis paslaugomis, kurias reikia vertinti atskirai?
4. Ar Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 3 papunktį reikia aiškinti taip, kad šioje nuostatoje įtvirtintas sandoriams dėl mokėjimų ar pervedimų taikomas atleidimas nuo PVM apima tokią paslaugą, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, susijusią su pensijų mokėjimais (žr. nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 1.2 skirsnį)?
5. Ar, jeigu į ketvirtąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 3 papunktį reikia aiškinti taip, kad šioje nuostatoje įtvirtintas sandoriams dėl indėlių ir einamųjų sąskaitų taikomas atleidimas nuo PVM apima tokią su pensijų mokėjimais susijusią paslaugą, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje (žr. nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 1.2 skirsnį)?
16. ATP, Danijos Karalystė ir Komisija pateikė rašytines pastabas.
17. 2013 m. spalio 2 d. posėdyje minėtos trys šalys ir Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė pateikė pastabas.

IV – Vertinimas

A – Pirminiai svarstymai

18. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimas apima tris atskirus aspektus – sąvokos „specialūs investiciniai fondai, kaip juos apibrėžia valstybės narės“ reikšmę, kai kalbama apie profesinių senatvės pensijų sistemas (pirmasis klausimas), tokių fondų „valdymo“ sąvoką (antrasis klausimas) ir Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 3 papunkčio taikymą tokioms paslaugoms, kurias teikia ATP (trečiasis–penktasis klausimai).

19. Teisingumo Teismo praktika visais trimis aspektais jau yra pakankamai gausi¹². Atsižvelgdamas į šią teismo praktiką, manau, kad Teisingumo Teismas turi pakankamai informacijos, kad galėtų nagrinėti antrąjį ir trečiąjį aspektus. Todėl savo analizę sutelksiu į pirmąjį aspektą, t. y. sąvokos „specialūs investiciniai fondai, kaip juos apibrėžia valstybės narės“ reikšmę, t. y. į klausimą, ar (ir kada) tokį profesinių pensijų fondą, kuriam ATP teikia paslaugas, reikia laikyti specialiu investiciniu fondu. Šis klausimas neseniai buvo iškeltas du kartus bylose *Wheels* ir *PPG Holdings*¹³, tačiau abi šios bylos gerokai skiriasi nuo nagrinėjamos bylos.

20. Klausimas patenka į labai sudėtingą ir kontroversišką finansinių paslaugų (įskaitant pensijų paslaugas) apmokestinimo PVM sritį. Šios paslaugos buvo smarkiai diversifikuojamos¹⁴ ir dabartinė PVM direktyva, visų pirma finansinių paslaugų srityje taikomi atleidimo nuo mokesčio atvejai, padėties nepalengvina. Todėl šioje srityje ūkio subjektams trūksta teisinio saugumo, o valstybės narės skirtingai taiko nagrinėjamus atleidimo nuo mokesčio atvejus¹⁵.

21. Komisija yra pasiūliusi direktyvą, kuria draudimo ir finansinių paslaugų vertinimo srityje iš dalies keičiama Direktyva 2006/112¹⁶, ir reglamentą, kuriuo nustatomos įgyvendinimo priemonės, susijusios su draudimo ir finansinių paslaugų vertinimu, ir kuriame apibrėžiama PVM neapmokestinamų paslaugų aprėptis¹⁷. Rengiant abu pasiūlymus buvo atliekama daug parengiamųjų darbų¹⁸, kurių metu taip pat buvo aptariami pensijų fondai ir jų apmokestinimas PVM¹⁹. Tačiau dėl reformos nesusitarta²⁰. Be to, remiantis Komisijos teiginiais posėdyje, neverta tikėtis, kad artimiausiu metu šis susitarimas bus pasiektas. Nepaisydamas padėties, susijusios su taikytinos teisės pokyčiu, Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą remdamasis nagrinėjamų įvykių metu galiojančia teise.

22. Analizę pradėsiu bylos šalių argumentų apžvalga. Paskui apibūdinsiu, kaip teismo praktikoje iki šiol yra aiškinama sąvoka „specialūs investiciniai fondai, kaip juos apibrėžia valstybės narės“. Galiausiai išanaluosiu teismo praktikos padarinius profesinių pensijų fondams.

B – Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

23. Danija mano, kad valstybėms narėms priklauso apibrėžti Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunktyje esančią sąvoką „specialūs investiciniai fondai“ ir į šią apibrėžtį neįtraukti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nurodytų savybių turinčių pensijų fondų.

12 — Kalbant apie pirmus du aspektus, žr. 3 išnašoje nurodytą teismo praktiką. Dėl trečiojo aspekto žr. minėtą Sprendimą *SDC*; 2003 m. birželio 26 d. Sprendimą *MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring* (C-305/01, Rink. p. I-6729); 2008 m. gegužės 14 d. Nutartį *Tiercé Ladbroke* (sujungtos bylos C-231/07 ir C-232/07, Rink. p. I-73⁶); 2009 m. spalio 22 d. Sprendimą *Swiss Re Germany Holding* (C-242/08, Rink. p. I-10099); 2010 m. spalio 28 d. Sprendimą *Axa UK* (C-175/09, Rink. p. I-10701); 2011 m. liepos 28 d. Sprendimą *Nordea Pankki Suomi* (C-350/10, Rink. p. I-7359) ir generalinės advokatės J. Kokott išvadą byloje *Granton Advertising* (C-461/12). Antrąjį aspektą aptariu savo išvadoje byloje *GfBk* (C-275/11).

13 — Generalinės advokatės E. Sharpston išvada.

14 — Komisija mano, kad rinkoje yra daugiau kaip 5000 draudimo ir finansinių produktų. Mokesčių ir muitų sąjungos generalinis direktoratas, „Apyvartos mokesčių derinimas“, 2008 m. kovo 5 d., TAXUD/2414/08, p. 3.

15 — Finansinių paslaugų apmokestinimo PVM skirtumas iš karto matyti iš ataskaitos, kurią Europos Komisijai parengė *PricewaterhouseCoopers*: „Tyrimas siekiant geriau suprasti finansinių ir draudimo paslaugų atleidimo nuo PVM ekonominius padarinius“, 2006 m. lapkričio 2 d. Atleidimo nuo mokesčio įgyvendinimo valstybių narių nacionaliniuose įstatymuose apžvalgą galima rasti IBFD priede „PVM tyrimas. Finansinės paslaugos“, 2006. Taip pat žr. J. Wessels komentarą „Highlights & Insights on European Taxation“, 2012, Nr. 4, p. 62.

16 — 2008 m. vasario 20 d. COM(2007) 747 galutinis/2.

17 — 2008 m. vasario 20 d. COM(2007) 746 galutinis/2.

18 — Žr. 14 išnašoje nurodytą Mokesčių ir muitų sąjungos generalinio direktorato leidinį.

19 — Žr. 2010 m. rugsėjo 16 d. Tarybai pirmininkaujančios valstybės narės pranešimą „Tarybos direktyvos ir reglamento pasiūlymai dėl draudimo ir finansinių paslaugų apmokestinimo PVM“, Dok. 13577/10 FISC 92, p. 20. ATP rėmėsi šiuo dokumentu siekdama pagrįsti savo poziciją, kad sąvoka „specialus investicinis fondas“ laikoma apimančia pensijų fondus.

20 — Iš paskelbtų dokumentų matyti, kad vis dar nesutariama ir dėl pensijų fondų apmokestinimo. 2011 m. gruodžio 14 d. Generalinio sekretoriato pranešimas „Tarybos direktyvos ir reglamento dėl draudimo ir finansinių paslaugų apmokestinimo PVM pasiūlymai“, Dok. 18650/11 FISC 170, p. 5. Poreikį užbaigti reformą pabrėžia J. Dahm ir R. Hamacher „Vermögensverwaltung und Umsatzsteuer“, UR 2012, 817.

24. Danijos teigimu, valstybės narės turi palengvinti investavimą į specialius investicinius fondus ir laikytis neutralumo principo apmokestinant su specialiais investiciniais fondais konkuruojančius fondus PVM. Danijos nuomone, šioje byloje nagrinėjami fondai pakankamai skiriasi nuo specialių investicinių fondų, kad būtų pateisinamas jų skirtingas vertinimas: įmokas moka darbdavys, jų tikslas – užtikrinti pensiją, o ne taupyti pinigus, be to, jais užtikrinamas draudimas, pavyzdžiui, gyvybės ir nedarbo²¹, mirus naudos gavėjui, įmokos (ar bent jų dalis) neatitenka naudos gavėjo įpėdiniais ir paprastai įmokos neapmokestinamos pajamų mokesčiu. Danija teigia, kad įmokas mokantis darbdavys neinvestuoja, jis moka įmokas todėl, kad yra įpareigotas tai daryti pagal kolektyvinę sutartį, kuria sukuriama pensijų sistema.

25. ATP mano, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nurodytų savybių turintys pensijų fondai patenka į Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunkčio taikymo sritį ir todėl turi būti atleidžiami nuo PVM. ATP teigia, kad nors valstybės narės turi tam tikrą diskreciją apibrėžti „specialius investicinius fondus“, jos privalo paisyti atleidimo nuo PVM tikslų ir mokesčių neutralumo principo. Nagrinėjamo atleidimo nuo PVM tikslas yra leisti asmenims kolektyviai investuoti savo santaupas, taip paskirstant riziką, nepatiriant PVM naštos. ATP teigimu, šių tikslų siekiama ir nagrinėjamomis pensijų sistemomis. Vien tai, kad konkretus pensijų sistemos tikslas yra finansuoti pensiją, nepateisina skirtingo vertinimo.

26. ATP mano, kad jos poziciją patvirtina neutralumo principas, nes kiti specialūs investiciniai fondai konkuruoja su pensijų fondais. Jeigu iš darbuotojo nuolatinio darbo užmokesčio išskaičiuojamos įmokos nebūtų mokamos į fondą, darbuotojui tektų kitaip taupyti pinigus. Konkurencinis santykis ypač akivaizdus, kalbant apie papildomas įmokas arba įmokas, mokamas asmenų, kuriems iš pradžių netaikomos profesinių pensijų sistemos. ATP mano, kad tai, jog pensijų fondo gražos dalis bus išmokėta kaip renta iki gyvos galvos²², neturi reikšmės, nes rentą iki gyvos galvos galima įsigyti už vienkartinę įmoką. Be to, ATP nuomone, neturi reikšmės ir tai, kad nuo įmokų į pensijų fondus atskaitomi mokesčiai ir kad paprastai pensijų fondai turi draudimo elementą. ATP taip pat teigia, jog nesvarbu tai, kad profesinių pensijų fondai įkuriami pagal kolektyvinę sutartį, nes atitinkamus sprendimus priima darbuotojai, atstovaujami profesinių sąjungų.

27. Posėdyje ATP pažymėjo, kad šioje byloje nagrinėjami pensijų fondai smarkiai skiriasi nuo nagrinėtų bylose *Wheels* ir *PPG Holdings*. Šios bylos buvo susijusios su fiksuotų išmokų sistemomis, kai darbdavys vykde teisinę pareigą mokėdamas pensiją. Sistemoje galėjo dalyvauti tik darbuotojai. O nagrinėjama byla susijusi su fiksuotų įmokų sistema, kurioje rizika tenka naudos gavėjams ir investuotojams. Darbdavys turi tik sumokėti įmoką. Pensijų sistemose gali dalyvauti plačioji visuomenė, t. y. visi asmenys, susiję su darbo rinka.

28. Jungtinė Karalystė per posėdį teigė, kad net tokie fiksuotų įmokų pensijų fondai, kuriuos apibūdino prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nėra pakankamai panašūs į specialius investicinius fondus, kad galėtų su jais konkuruoti, todėl nagrinėjamas atleidimas nuo PVM negali būti jiems taikomas dėl penkių priežasčių: profesinių pensijų fondai negali būti bet kada parduoti, jie nesuteikia jokios teisės į investuotas lėšas, iki naudos gavėjas sulaukia pensinio amžiaus, šios lėšos yra prarandamos naudos gavėjo mirties atveju, dėl jų susitariama sudarant kolektyvinę sutartį ir įmokas į šiuos fondus moka darbdavys, jos netaikomos darbuotojo investicijomis, fondais gali naudotis tik darbuotojai, o ne plačioji visuomenė ir galiausiai jiems netaikoma Tarybos direktyvoje 85/611/EEB (toliau – KIPVPS direktyva)²³ numatyta tvarka.

21 — Per posėdį Danija nurodė, kad tokius fondus, kaip nagrinėjami šioje byloje, ji laiko draudimo bendrovėmis.

22 — *Skatteministeriet* laikė šį pensijų fondų skirtumą svarbiu, palyginti su specialiais investiciniaisi fondais.

23 — 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyva 85/611/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektais (KIPVPS), derinimo (OL L 375, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 139) su pakeitimais. 2011 m. liepos 1 d. KIPVPS direktyva buvo pakeista 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/65/EB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektais (KIPVPS), derinimo (OL L 302, p. 32).

29. Komisija teigia, kad nagrinėjami pensijų fondai patenka į sąvoką „specialūs investiciniai fondai“. Ji daro skirtumą tarp fiksuotų įmokų ir fiksuotų išmokų sistemų: pirmųjų atveju darbuotojai gauna naudą iš savo investicijų, todėl jų padėtis yra panaši į smulkiųjų investuotojų specialių investicinių fondų atžvilgiu²⁴.

C – Teismo praktika dėl sąvokos „specialūs investiciniai fondai, kaip juos apibrėžia valstybės narės“

30. Teismo praktikoje dėl Šeštosios direktyvos 13 straipsnio yra svarbių bendrų teiginių, susijusių su atleidimo nuo mokesčio atvejų aiškinimu, ir svarbių motyvų, susijusių su sąvokos „specialūs investiciniai fondai, kaip juos apibrėžia valstybės narės“ aiškinimu. Šiuos du klausimus aptarsiu paeiliui ir tuomet pateiksiu savo motyvus dėl Teisingumo Teismo pozicijos analizuojant Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunktį.

1. Bendrieji svarstymai, susiję su atleidimo nuo PVM atvejų aiškinimu

31. Aiškindamas Šeštosios direktyvos 13 straipsnyje numatytus atleidimo nuo PVM atvejus, Teisingumo Teismas yra nuosekliai konstatavęs, kad paprastai šiems atvejams apibrėžti vartojamos sąvokos turi savarankišką reikšmę Sąjungos teisėje, nes jų „tikslas – išvengti prieštaravimų taikant PVM sistemą tarp valstybių narių“²⁵. Tačiau to negalima pasakyti apie sąvokas, kurias apibrėžti Sąjungos teisė aiškiai patiki valstybėms narėms²⁶. Tokiais atvejais valstybės narės atitinkamą sąvoką turi apibrėžti savo vidaus teisėje²⁷. Tačiau, apibrėždamos tokias sąvokas, jos „negali pažeisti Šeštosios direktyvos tikslų ar bendrųjų principų, kuriais pagrįsta ši direktyva, būtent mokesčių neutralumo principo“²⁸.

32. Be to, Teisingumo Teismas yra nuosekliai konstatavęs, kad Šeštosios direktyvos 13 straipsnyje numatytus atleidimo nuo PVM atvejus reikia aiškinti siaurai, nes iš esmės PVM apmokestinamos visos apmokestinamojo asmens už atlygį teikiamos paslaugos²⁹.

2. Sąvoka „specialūs investiciniai fondai, kaip juos apibrėžia valstybės narės“

33. Kaip galima spręsti iš sąvokos formuluotės, Sąjungos teisėje „specialius investicinius fondus“ paliekama apibrėžti valstybėms narėms. Pirmiausia aptarsiu šios valstybių narių diskrecijos reikšmę, o paskui apibendrinsiu Teisingumo Teismo praktiką, susijusią su trimis šios diskrecijos apribojimais – nuostatos formuluote ir KIPVPS direktyva, atleidimo nuo PVM tikslu ir mokesčių neutralumo principu.

24 — Komisija mano, kad pirmojo prejudicinio klausimo a, b, c ir h punktuose nurodytos savybės yra ypač svarbios, lyginant su specialiais investiciniais fondais.

25 — Sprendimo *JP Morgan* 19 punktas; Sprendimo *Wheels* 16 punktas; Sprendimo *Abbey National* 38 punktas; 2005 m. gegužės 26 d. Sprendimas *Kingscrest Associates ir Montecello* (C-498/03, Rink. p. I-4427, 22 punktas); 2005 m. kovo 3 d. Sprendimas *Fonden Marselisborg Lystbådehavn* (C-428/02, Rink. p. I-1527, 2 punktas); 2000 m. rugsėjo 12 d. Sprendimas *Komisija prieš Airiją* (C-358/97, Rink. p. I-6301, 51 punktas).

26 — Sprendimo *JP Morgan* 20 punktas; Sprendimo *Abbey National* 39 punktas; Sprendimo *Wheels* 16 punktas; 1996 m. kovo 28 d. Sprendimas *Gemeente Emmen* (C-468/93, Rink. p. I-1721, 25 punktas).

27 — Sprendimo *JP Morgan* 21 punktas; 2006 m. balandžio 27 d. Sprendimas *Solleveld ir van den Hout-van Eijnsbergen* (sujungtos bylos C-443/04 ir C-444/04, Rink. p. I-3617, 29 punktas).

28 — Sprendimo *JP Morgan* 22 punktas; taip pat žr. Sprendimo *Gemeente Emmen* 25 punktą; 2006 m. sausio 12 d. Sprendimą *Turn-und Sportunion Waldburg* (C-246/04, Rink. p. I-589, 31 punktas).

29 — Sprendimo *Abbey National* 60 punktas; 2005 m. gruodžio 1 d. Sprendimas *Ygeia* (sujungtos bylos C-394/04 ir C-395/04, Rink. p. I-10373, 15 punktas); 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Dornier* (C-45/01, Rink. p. I-12911, 42 punktas) ir 1989 m. birželio 15 d. Sprendimas *Stichting Uitvoering Financiële Acties* (348/87, Rink. p. 1737, 13 punktas).

a) Valstybių narių diskrecija

34. Kaip jau minėjau, principas, kad Šeštosios direktyvos 13 straipsnyje numatytų atleidimo nuo PVM atvejų sąvokos turi būti aiškinamos autonomiškai, yra ribojamas, jeigu teisė apibrėžti sąvokas aiškiai paliekama valstybėms narėms. Teisingumo Teismas yra pripažinęs, kad taip yra su sąvoka „specialūs investiciniai fondai“³⁰. Tačiau vargu ar valstybės gali bet ką laisvai priskirti „specialiems investiciniams fondams“. Kiltų grėsmė tokia neribota diskrecija piktnaudžiauti, būtų taikomi skirtingi atleidimo nuo PVM atvejai ir tai prieštarautų principui, kad išimties paprastai aiškinamos siaurai. Todėl sąvoka „specialūs investiciniai fondai“ turi turėti tam tikrą Sąjungos reikšmę, nepaisant to, kad pagal išimties formuluotę teisė apibrėžti paliekama valstybėms narėms.

35. Įtampa Sąjungos teisėje, kurioje apibrėžti sąvoką paliekama valstybėms narėms, ir vis dėlto išlieka prievolė nustatyti šios apibrėžties ribas³¹, aiškiai matyti iš tokio Teisingumo Teismo teiginio: „galimybė apibrėžti sąvokos „specialūs investiciniai fondai“ turinį neleidžia valstybėms narėms atrinkti vienų jų teritorijoje esančių fondų ir atleisti jų nuo mokesčio, o kitiems fondams netaikyti šio atleidimo nuo mokesčio. <...> [T]erminas „specialūs investiciniai fondai“ turi būti valstybėms narėms suteiktos diskrecijos atskaitos taškas“³². Teisingumo Teismas norėjo pasakyti, jog logiška tai, kad Sąjungos teisėje turi būti nustatyta vidinė ir išorinė sąvokos „specialūs investiciniai fondai“ riba, kurios neperžengdamos valstybės narės gali pasirinkti šios sąvokos apibrėžtį. Todėl valstybių narių diskrecija apibrėžti sąvokos turinį yra ribota. Teisingumo Teismas šias ribas nustato remdamasis nuostatos formuluote (ir paskesniais teisės aktų pokyčiais), tikslu ir bendraisiais principais, kuriais grindžiama ši direktyva, pvz., neutralumo principu³³.

36. Praktiškai, taikant šias ribas smarkiai susiaurėjo valstybių narių teisė apibrėžti sąvokas. Šią įvykių raidą būtų galima kritikuoti, tačiau dėl teisinio saugumo, kuris turi esminę reikšmę kalbant apie finansinių produktų apmokestinimą PVM, būtina gerbti Teisingumo Teismo praktikos tęstinumą.

b) Nuostatos formuluotė ir KIPVPS direktyva

37. Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunkčio tekste yra palyginti mažai informacijos apie sąvokos „specialūs investiciniai fondai“ turinį, ypač turint omenyje skirtingomis kalbomis vartojamas įvairias sąvokas. Taigi, Šeštosios direktyvos versijoje anglų kalba numatyta „special investment funds“, o versijoje prancūzų kalba vartojama sąvoka „fonds communs de placement“, ispanų kalba – „fondos communes de inversión“³⁴, vokiečių kalba – „Sondervermögen“ ir olandų kalba – „gemeenschappelijke beleggingsfondsen“.

38. Tačiau vėliau ši sąvoka detalizuota. 1985 m. įsigaliojo KIPVPS direktyva, skirta nacionaliniams įstatymams, kuriais reglamentuojami kolektyvinio investavimo subjektai, koordinuoti. Tikslus minėtos direktyvos ir Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunkčio santykis nėra iš karto aiškus. Kaip nurodė Teisingumo Teismas, direktyvos versijose ispanų, prancūzų, italų ir portugalų kalbomis vartojama ta pati sąvoka „kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektai (KIPVPS), steigiami pagal sutarčių teisę“, kaip ir atleidimo nuo PVM atveju, tačiau kitomis kalbomis, pvz., anglų, vokiečių ir danų, taip nėra³⁵.

30 — Sprendimo *Abbey National* 41 punktas.

31 — P. Rossi „L'Avvocato generale della Corte UE – Chiarita la portata dell'esenzione Iva per le operazioni di gestione dei fondi comuni di investimento“, il fisco n. 38/2005, 14422.

32 — Sprendimo *JP Morgan* 41 punktas.

33 — Sprendimo *JP Morgan* 45 ir 46 punktai; Sprendimo *Wheels* 18 punktai; generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje *JP Morgan* 15 ir 17 punktai.

34 — Versijose italų ir portugalų kalbomis taip pat nurodoma „fondi comuni d'investimento“ ir „fundos comuns de investimento“.

35 — Sprendimo *JP Morgan* 33 punktai; Sprendimo *Abbey National* 55 punktai.

39. Teisingumo Teismas ir jo generaliniai advokatai atitinkamai mėgino apibrėžti KIPVPS direktyvos ir 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunkčio santykį³⁶. Tačiau Sprendime *Wheels* Teisingumo Teismas aiškiai konstatavo, kad „fondai, kurie yra kolektyvinio investavimo į vertybinius popierius subjektai, kaip tai suprantama pagal KIPVPS direktyvą, yra specialieji investiciniai fondai“³⁷. Taigi jie yra būtinoji sąvokos „specialūs investiciniai fondai“ turinio dalis.

c) Atleidimo nuo PVM tikslas

40. Kaip generalinė advokatė J. Kokott pažymėjo išvadoje byloje *Abbey National*, atleidimo nuo PVM tikslas – „palengvinti smulkiųjų investuotojų investavimą į investicinius fondus“³⁸. Tokie fondai turėtų telkti kelių investuotojų pinigus³⁹, kad jie galėtų paskirstyti riziką įvairiems vertybiniam popieriams. Atleidimas nuo PVM suteikia šiems investuotojams galimybę šitaip investuoti nepatiriant papildomų PVM sąnaudų⁴⁰. Teisingumo Teismas pritarė šiam tikslui⁴¹.

41. Todėl Teisingumo Teismas pripažino, kad atleidimas nuo PVM apima „visų teisinių formų“ specialius investicinius fondus⁴². Tai, ar šie fondai įsteigti pagal sutarčių, ar pagal patikėjimo teisę, ar pagal įstatymą, neturi reikšmės jiems siekiant nurodyto tikslo. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad kitoks aiškinimas prieštarautų mokesčių neutralumo principui, pagal kurį draudžiama skirtingai vertinti tuos pačius sandorius vykdančius ūkio subjektus⁴³.

42. Be to, Teisingumo Teismas konstatavo, kad neturi reikšmės fondo veiklos forma: nesvarbu, ar fondas „atviro tipo“ (t. y. kintamojo kapitalo, privalantis išpirkti savo dalis iš investuotojų, norinčių jas parduoti), ar „uždaro tipo“ (t. y. pastovaus kapitalo, kurio akcijos gali būti parduodamos tik antrinėje rinkoje), tai neturi reikšmės fondo kvalifikavimui atleidimo nuo PVM atžvilgiu, kaip tai suprantama pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunktį. Ir ši teiginį galima grįsti mokesčių neutralumo principu⁴⁴.

d) Mokesčių neutralumo principas

43. Teisingumo Teismo teigimu, pagal mokesčių neutralumo principą „draudžiama apmokestinant PVM skirtingai vertinti tokius pat sandorius vykdančius ūkio subjektus“. Prekės ar paslaugos, kurios konkuruoja tarpusavyje dėl savo panašumo, negali būti skirtingai vertinamos PVM atžvilgiu⁴⁵.

36 — Sprendimo *Abbey National* 55, 61, 64 ir 65 punktai; išvados byloje *Abbey National* 38, 41–43, 50, 73–83 punktai; Sprendimo *JP Morgan* 31–34 punktai; išvados byloje *JP Morgan* 32 ir 33 punktai; Sprendimo *Deutsche Bank* 32 punktas; išvados byloje *Deutsche Bank* 74 punktas.

37 — Sprendimo *Wheels* 23 punktas.

38 — Išvados byloje *Abbey National* 68 punktas.

39 — Sprendime *Abbey National* pavartota sąvoka *smulkieji* investuotojai vėliau priimto Sprendimo *JP Morgan* 45 punkte jau nebevertinama, kaip generalinė advokatė E. Sharpston pažymi išvados byloje *Deutsche Bank* 21 išnašoje.

40 — Išvados byloje *Abbey National* 27–29 punktai. Teisingumo Teismas šį motyvą ir vėl vadina „mokesčių neutralumu“. Sprendimo *Abbey National* 62 punktas; Sprendimo *Wheels* 19 punktas.

41 — Sprendimo *Abbey National* 62 punktas; Sprendimo *JP Morgan* 45 punktas; Sprendimo *Deutsche Bank* 33 punktas. Žr. Sprendimo *Wheels* 23 punktą.

42 — Sprendimo *Abbey National* 53 punktas; Sprendimo *JP Morgan* 26 punktas.

43 — Ten pat 56 punktas.

44 — Sprendimo *JP Morgan* 28–30, 35 punktai.

45 — Sprendimo *Wheels* 20 ir 21 punktai; Sprendimo *JP Morgan* 46 punktas; 2006 m. birželio 8 d. Sprendimas *L.u.P.* (C-106/05, Rink. p. I-5123, 32 punktas); 2005 m. vasario 17 d. Sprendimas *Linneweber ir Akritidis* (sujungtos bylos C-453/02 ir C-462/02, Rink. p. I-1131, 24 punktas); 2004 m. rugsėjo 16 d. Sprendimas *Kimber Air* (C-382/02, Rink. p. I-8379, 24 punktas); 2007 m. balandžio 26 d. Sprendimas *Komisija prieš Vokietiją* (C-109/02, Rink. p. I-12691, 20 punktas).

44. Konkurencinio santykio kriterijus yra sudėtingas. Generalinė advokatė E. Sharpston apie jo keliamus pavojus kalbėjo byloje *Deutsche Bank*: ji pažymėjo, kad veikla visada šiek tiek sutampa, ir jeigu visos veiklos rūšys, „kurios tarpusavyje iš dalies konkuruoja, PVM tikslais būtų vertinamos vienodai, galutinis rezultatas būtų“ visų PVM taikymo skirtumų pašalinimas⁴⁶.

45. Generalinės advokatės E. Sharpston nustatytą pavojų galima pašalinti taikant teisingą lyginamąją metodiką. Pirmiausia reikia nustatyti lyginamąjį subjektą, patenkančią į sąvoką „specialus investicinis fondas“. Nagrinėjamas fondas būtų lyginamas tik su tuo lyginamuoju subjektu. Atsižvelgiant į tai, ką nurodžiau pirmiau, fondai, kurie pagal KIPVPS direktyvą yra kolektyvinio investavimo subjektai, patenka į sąvoką „specialus investicinis fondas“ ir todėl gali būti lyginamasis subjektas⁴⁷.

46. Norint atsakyti į klausimą, ar nagrinėjamą fondą taip pat reikia įtraukti į sąvoką „specialus investicinis fondas“, reikia atsakyti į klausimą, ar šis fondas ir lyginamasis subjektas yra pakankamai panašūs, kad tarpusavyje konkuruotų⁴⁸. Lygintinų fondų kriterijai, siekiant nustatyti pakankamą panašumą, kad būtų galima konkurencija, nėra pasirenkami atsitiktinai. Be to, atliekama analizė nėra tik ekonominė. Ji veikiau turi būti grindžiama atleidimo nuo PVM tikslu. Taigi reikšmingi kriterijai yra, pavyzdžiui, tai, ar fondas – būdas paskirstyti riziką, ar investuotojai gauna naudą iš investicijų prieaugio ir kt.

3. Svarstymai, susiję su Teisingumo Teismo pozicija

47. Remiantis Teisingumo Teismo praktika, valstybių narių diskreciją apibrėžti sąvoką „specialūs investiciniai fondai“ riboja atleidimo nuo PVM tikslas, KIPVPS direktyva ir neutralumo principas. Pažvelgus atidžiau lyg ir tampa aišku, kad Teisingumo Teismas taikė šiuos (sutampančius⁴⁹) apribojimus taip, jog jie sudaro du alternatyvius kriterijus.

48. Kartais Teisingumo Teismas nurodo atleidimo nuo PVM tikslus ir paaiškina, ką reiškia apibrėžti sąvoką „specialūs investiciniai fondai“, pasitelkdamas neutralumo principą rezultatui patvirtinti⁵⁰. Kitais atvejais Teisingumo Teismas laikė KIPVPS „specialių investicinių fondų“ esme ir tuomet taikė neutralumo principą⁵¹.

49. Siūlau taikyti (ir toliau tikslinti) antrąją poziciją. Taigi fondą reikia laikyti „specialiu pensijų fondu“, jeigu jis patenka į KIPVPS direktyvos taikymo sritį arba yra pakankamai panašus į KIPVPS, kad jie galėtų konkuruoti tarpusavyje. Reikšmingi palyginimo požymiai yra tie, kurie yra svarbūs analizuojamo atleidimo nuo mokesčio tikslams, t. y. leisti keliems investuotojams sutelkti savo fondus ir taip paskirstyti riziką įvairiems vertybiniais popieriams.

46 — Išvados byloje *Deutsche Bank* 60 punktas.

47 — Sprendimo *Wheels* 24 punktas.

48 — Žr. Sprendimo *JP Morgan* 50 ir 51 punktus.

49 — E. Jaster ir I. Murchner „Die umsatzsteuerliche Behandlung von Vermögensverwaltungsleistungen“ (Teil 2), *UStB* 2013, 54, pažymima, kad Sprendime *JP Morgan* ir KIPVPS direktyvoje išplėtoti panašūs kriterijai.

50 — Taip suprantu Sprendimą *Abbey National* ir Sprendimą *JP Morgan*.

51 — Aiškiausiai ši pozicija taikoma Sprendime *Wheels*. Ja tikriausiai vadovautasi ir Sprendime *Deutsche Bank*.

D – Profesinių pensijų fondai kaip specialūs investiciniai fondai

50. Pateikęs šiuos svarstymus, dabar taikysiu apibūdintus principus nagrinėjamai bylai. Šioje byloje kyla klausimas, kiek profesinių pensijų fondus reikia laikyti specialiais investiciniais fondais. Sąjungos teisėje dėl šių fondų yra keletas taisyklių, tačiau jos nesuderintos⁵². Atsižvelgdamas į tai, ką nurodžiau pirmiau, turėsiu išanalizuoti, ar nagrinėjami fondai yra KIPVPS, o jeigu ne, tuomet kiek pagal mokesčių neutralumo principą būtina jiems taikyti atleidimą nuo mokesčio.

1. KIPVPS direktyva

51. Tokiems profesinių pensijų fondams, kurie nagrinėjami šioje byloje, KIPVPS direktyva netaikoma⁵³. Kaip pažymėjo Danija, šioje byloje nagrinėjamų fondų dalys jų turėtojų prašymu negali būti atperkamos ar išperkamos, kaip pagal KIPVPS direktyvos 1 straipsnio 2 dalį yra KIPVPS atveju.

2. Mokesčių neutralumo principas

52. Antrajame etape reikia taikyti mokesčių neutralumo principą. Remiantis juo kyla klausimas, ar nagrinėjami fondai yra pakankamai panašūs į KIPVPS, kad su jais konkuruotų⁵⁴. Sprendime *Wheels* Teisingumo Teismui ši klausimą reikėjo nagrinėti atsižvelgiant į kitos rūšies profesinių pensijų fondus. Jis pripažino, kad šie fondai nepatenka į Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunkčio taikymo sritį. Šiuose fonduose buvo sutelkiamos senatvės pensijų sistemos lėšos ir jie nebuvo atviri visuomenei, tai buvo su darbu susijusios išmokos. Svarbu, kad tai „fiksiuotų išmokų“ tipo fondai, t. y. sistemos nariams neteko patirti su fondo valdymu susijusios rizikos, nes jų pensijos dydis fiksuotas, todėl nepriklausė nuo investicijų sėkmės. Teisingumo Teismo teigimu, toks fondas taip pat nebuvo specialus investicinis fondas darbdavio požiūriu, nes darbdaviui įmokos – tai priemonė laikytis savo teisinių prievolių. Generalinė advokatė E. Sharpston vadovavosi šiais motyvais byloje *PPG Holdings*, nurodžiusi tris reikšmingus kriterijus – ar naudojantis sistema sutelkiamas senatvės pensijų sistemos turtas, ar pensijų sistemos nariams tenka su fondo valdymu susijusi rizika ir ar darbdavys moka įmokas, kad vykdytų savo teises prievolės darbuotojams⁵⁵.

53. Nekeldamas klausimo dėl minėtų bylų baigties, siūlau patikslinti analizę pagal nagrinėjamą bylą. Pagal Sąjungos teisę kai kurie kriterijai yra svarbūs, o kai kurie – nesvarbūs siekiant palyginti fondus su KIPVPS ir nustatyti, ar fondai yra pakankamai panašūs, kad konkuruotų su jais. Nacionaliniai teismai turi išanalizuoti reikšmingas faktines aplinkybes, taikyti tuos kriterijus ir nuspręsti, ar byloje nagrinėjamą pensijų fondą reikia laikyti „specialiu investiciniu fondu“.

a) Lyginamasis požiūris

54. Prieš vardydamas reikšmingus ir nereikšmingus kriterijus, turiu pažymėti, kad pensijų sistemas galima analizuoti kaip darbdavių arba darbuotojų turto sutelkimo priemonės. Kuri iš šių dviejų paradigmu bus taikoma, priklauso nuo to, ar naudą iš investicijų gauna darbuotojai, ar darbdaviai. Remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo apibūdinimu, nagrinėjamoje byloje naudą iš fondo gauna darbuotojai.

52 — 2003 m. rugsėjo 23 d. įsigaliojo 2003 m. birželio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/41/EB dėl įstaigų, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą, veiklos ir priežiūros (OL L 235, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 350).

53 — Tas pats buvo pasakyta Sprendimo *Wheels* 25 punkte. Pažymėtina, kad Direktyva 2003/41 pagal jos 2 straipsnio 2 dalies b punktą netaikoma KIPVPS.

54 — Sprendimo *Wheels* 24 ir 26 punktai.

55 — Išvados byloje *PPG Holdings BV* 16 ir 17 punktai.

b) Nereikšmingi kriterijai

55. Kadangi nagrinėjamų fondų ir KIPVPS panašumo analizę reikia atlikti turint omenyje atleidimo nuo mokesčio tikslą, tam tikri šioje byloje aptarti aspektai neturi reikšmės palyginimui.

56. Priešingai, nei teigia Danija, tai pasakytina apie investavimo tikslą. Tai, ar investuotojas taupo pensijoms, ar kitais tikslais, neturi reikšmingo poveikio konkurenciniam santykiui. Taigi aplinkybė, kad nagrinėjami fondai yra pensijų fondai, nedraudžia, kad jie būtų ir „specialūs investiciniai fondai“. Todėl, priešingai nei Sprendime *Wheels*, atmesčiau darbdavio teisinės prievolės mokėti fiksuotas pensijų išmokas reikšmę ir laikyčiau ją nereikšmingu investavimo „tikslu“.

57. Nesvarbu tai, kad dėl profesinių pensijų fondų tariamasi ne individualiai, o kolektyviai. Pirmiausia, darbuotojų atstovai dėl fondų ypatybių derasi su darbdavių atstovais. Nors kolektyvinė sutartis gali reikšti, kad tarp fondų ir KIPVPS yra labai nedidelė ekonominė konkurencija, nesant savanoriškų papildomų darbuotojų įmokų, tai neturi reikšmės atleidimo nuo mokesčio tikslui. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad atleidimas nuo mokesčio apima visų teisinių formų fondus. Taigi galimybė mokėti papildomas įmokas ar savanoriškas kai kurių asmenų dalyvavimas profesiniuose fonduose taip pat neturi reikšmės.

58. Tas pats motyvas taikomas klausimui, ar nuo įmokų į fondą gali būti atskaitomas pajamų mokestis, ar ne. Palankus įmokų į kai kuriuos fondus vertinimas pajamų mokesčio atžvilgiu, palyginti su kitais fondais, gali gerokai paveikti ekonominį konkurencinį santykį, tačiau jis neturi reikšmės atleidimo nuo mokesčio tikslams, taigi jo nereikia paisyti.

59. Be to, mokėjimų iš senatvės pensijų fondo būdas (renta iki gyvos galvos ar vienkartinė suma) neturi reikšmės fondo charakteristikai, nes vieną galimybę pakeisti kita galima sudarius paprastą finansinį sandorį.

60. Jeigu profesinių pensijų fondai yra susieti su draudimo elementu ir abiejų elementų negalima atskirti, kaip yra šioje byloje, nacionaliniai teismai turi nustatyti, kuris elementas vyrauja.

c) Reikšmingi kriterijai

61. Kaip jau nurodžiau pirmiau, reikšmingus palyginimo kriterijus reikėtų nustatyti remiantis atleidimo nuo mokesčio tikslu, t. y. leisti sutelkti kelių investuotojų turtą ir paskirstyti riziką įvairiems vertybiniais popieriais.

62. Remiantis tokia prielaida, lyginant profesinius pensijų fondus ir KIPVPS analizuojamo atleidimo nuo mokesčio mokesčių neutralumo tikslais svarbūs vos keli dalykai. Pirmiausia, keli naudos gavėjai turi sutelkti savo fondus, kad paskirstytų riziką įvairiems vertybiniais popieriais. Fondą galima laikyti naudos gavėjų fondų sutelkimo įrankiu tik jeigu naudos gavėjai turi besąlyginę teisiškai įtvirtintą teisę į savo investicijas. Jie negali turėti galimybės įgyvendinti savo teisės kada panorėję (t. y. parduoti savo teisės) ir savo investicijų naudą gali gauti tik išėję į pensiją. Tačiau jeigu investicija prarandama mirties atveju ir neatitenka naudos gavėjo įpėdinams, vargu ar galima kalbėti apie naudos gavėjų fondų sutelkimą.

63. Galiausiai naudos gavėjams tenka fondo sąnaudos ir investicijų rizika, nors įmokas kaip jų atlyginimo paketo dalį gali mokėti jų darbdavys. Paprastai taip būna, kai mokamos fiksuotos įmokos, tačiau ne fiksuotų išmokų sistemų atveju. Kaip jau nurodžiau, šiuos kriterijus turi taikyti nacionaliniai teismai.

64. Todėl darau išvadą, jog Šeštosios Tarybos direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunktį reikia aiškinti taip: sąvoka „specialūs investiciniai fondai, kaip juos apibrėžia valstybės narės“ turi apimti profesinių pensijų fondus, jeigu šiuose fonduose sutelkiamas kelių naudos gavėjų turtas ir leidžiama paskirstyti riziką įvairiems vertybiniais popieriams. Taip yra tik tuo atveju, jeigu naudos gavėjams tenka investavimo rizika. Tai, kad įmokas pagal darbuotojams ir darbdaviams atstovaujančių organizacijų sudarytą kolektyvinę sutartį naudos gavėjų naudai moka jų darbdavys ir kad išmokos iš fondo mokamos tik išėjus į pensiją, neturi reikšmės, jeigu tik naudos gavėjas yra saugioje teisinėje padėtyje savo turto atžvilgiu. Ar fondas atitinka šiuos reikalavimus, turi nustatyti nacionaliniai teismai.

V – Išvada

65. Atsižvelgdamas į tai, kas minėta, siūlau Teisingumo Teismui į pirmąją *Østre Landsret* pateiktą prejudicinį klausimą atsakyti taip:

Šeštosios Tarybos direktyvos 13 straipsnio B dalies d punkto 6 papunktį reikia aiškinti taip, kad sąvoka „specialūs investiciniai fondai, kaip juos apibrėžia valstybės narės“ turi apimti profesinių pensijų fondus, jeigu šiuose fonduose sutelkiamas kelių naudos gavėjų turtas ir leidžiama paskirstyti riziką įvairiems vertybiniais popieriams. Taip yra tik tuo atveju, jeigu naudos gavėjams tenka investavimo rizika. Tai, kad įmokas pagal darbuotojams ir darbdaviams atstovaujančių organizacijų sudarytą kolektyvinę sutartį naudos gavėjų naudai moka jų darbdavys ir kad išmokos iš fondo mokamos tik išėjus į pensiją, neturi reikšmės, jeigu tik naudos gavėjas yra saugioje teisinėje padėtyje savo turto atžvilgiu. Ar fondas atitinka šiuos reikalavimus, turi nustatyti nacionaliniai teismai.